

RÁŠŤ CEZ UTRPENIE

Anton FABIAN

Z filozoficko - teologického hľadiska, úvahy o chorobe a utrpení privádzajú jedných k viere a druhých k nevere. Pokúsme sa najprv porozumieť ateistom. Za východzí bod našich úvah si kladieme základnú otázku človeka: Prečo nás Boh - ak je dobrý - necháva trpieť? Ak dnes mnoho ľudí nedokáže veriť v dobrého Boha, tak je to aj preto, lebo si nevedia vysvetliť utrpenie sveta. Albert Camus vo svojej knihe *Mor* napísal: *«Až do smrti sa budem zdráhať milovať svet, v ktorom trpia deti»*. A ruský spisovateľ Dostojevskij v románe *Bratia Karamazovi* necháva hlavného hrdinu hovoriť tieto slová: *«Nehovorím o utrpení veľkých. Tí jedli zo stromu poznania. Ale čo deti? Prečo sa stali hnojivom pre budúce Božie nebo? Toto vstupné je príliš vysoké! Preto sa ponáhl'am, aby som vrátil svoju vstupenku»*. Ivan Karamazov končí slovami: *«Neodmietam Boha, ale mu úctivo vraciam vstupenku»*.

Alebo iný príklad. V poslednom liste zo Stalingradu píše syn, nemecký vojak, svojmu otcovi - pastorovi: *«Klásť si otázku o Bohu pri Stalingrade, znamená poprieť ho. Hľadal som Boha v každej granátovej jame, v každom zničenom dome, na každom rohu, na každom kamarátovi, ktorý ležal v zákopoch. Boh sa neukázal, keď po ňom volalo moje srdce. Domy boli zničené, kamaráti zavraždení, z neba padali bomby a Boh tu nebol. Nie, otče, žiadny Boh nejestvuje. Ak by predsa mal nejaký Boh existovať, tak len tam u vás v spevníkoch a modlitbách, v zbožných kázňach farárov a pastorov, vo vyzváňaní zvonov a vôni kadidla, ale nie tu, pri Stalingrade»*.

Tieto protesty by sa dali rozšíriť o nespočítateľné hlasy z dnešnej literatúry a filozofie. Dejiny človeka sú skutočne dejinami utrpenia. Trpiaci Jób, symbolická postava zo Starého Zákona, je všade prítomný. Kráča stáročiami. Človek je aj v našom storočí stále ponížovaný ako otrok, zomiera v plyne v Osviečime, je zasypaný zemetrasením, ochrnutý na vozíku, alebo požíraný rakovinou, hladuje v Afrike, rezignuje v Moskve, alebo živorí v ťažkej situácii. Aj žalmista píše: *«Vek našich dní je 70 rokov a ak sme pri sile 80, no zväčša sú len trápením a trýznou»* (Ž 90,10). Prečo teda táto nadmiera utrpenia?

Číňania prirovnávajú chorobu ku kľúču. Kľúč, ktorý je schopný otvoriť vchod do nášho bytia. Tam dosiahneme poznanie seba, tam nájdeme seba. Človek sa stáva iným človekom, zrejším a ľudskejším. Každý človek nájde v chorobe niečo večného, nezničiteľného, božského, hoci si to neuvedomuje. André Gide, francúzsky spisovateľ, vo svojom denníku z roku 1930 píše: *«Myslím, že choroby sú kľúčom, ktorý otvára dôležité dvere poznania a skúseností. Dobrý zdravotný stav nám nedovolí všetkému rozumieť. Ale choroba nám odhalí niektoré pravdy. Pohodlný život spôsobuje, že sa o tieto pravdy nezaujímame»*⁽¹⁾.

Naozaj je to tak, že: hoci sme stvorení pre Boha, veľmi často si zakladáme na časnosti. Staviam si hniezdočko na zemi a chceli by sme v som nestarnúť, aby naše šťastie bolo dokonalé. Choroba vrhne na naše hniezdočko horiacu fakľu, ktorá nás zobudí z letargie a ukazuje nám cieľ života a iné hodnoty, ktoré nám nikto nevezme.

Okrem prvého aspektu: pravdivejšieho poznávanie seba samého, má utrpenie aj druhý teologický aspekt a síce výchovný. Svätý otec Ján Pavol II. v apoštolskom liste *Salvifici doloris* vysvetľuje: *«V Starom zákone pozorujeme, že prevláda názor, akoby utrpenie malo zmysel trestu potiaľ, pokiaľ sa zdôrazňuje jeho výchovný cieľ. Také sú utrpenia, ktoré Boh poslal na svoj ľud. Obsahujú súčasne aj povolanie zo strany božieho milosrdenstva. Boh trestá, aby priviedol k návratu. Prenasledovania neslúžili na to aby zničili, ale aby vychovali národ. Takýmto spôsobom sa zreteľne zdôrazňuje osobný charakter trestu. To je vážny aspekt utrpenia. Tento aspekt je hlboko zakorenený v celom Zjavení Starého a zvlášť Nového zákona. Utrpenie má slúžiť k návratu, k budovaniu dobra v subjekte, ktorý vo výzve k pokániu môže rozoznať Božie milosrdenstvo. Pokánie*

¹ GIDE André, *Aus den Tagebüchern 1889-1939*, (Z denníka), Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart 1961, s. 312.

má za cieľ víťazstvo nad zlom, ktoré drieme v človekovi v rôznej forme, ale zároveň aj upevnenie dobra v ňom samom a vo vzťahu k druhým, zvlášť však vo vzťahu k Bohu»⁽²⁾.

Francúzsky básnik Charles Péguy píše o otcovi, ktorý učí svojho syna plávať v prúde rieky. Syn je hádzaný sem a tam medzi vlnami. Ak ho otec stále podopiera a príliš pevne, potom sa syn na to spolieha a nikdy sa plávať nenaučí. Ak otec dieťa v určitom okamihu nepodrží, dieťa hltá vodu v strachu, že sa utopí.

Na tomto príklade vysvetlil Péguy ako je to s nami pred Bohom. Aby sme zmaturovali vo svojej osobnosti a stali sa zrelí vo viere, nemôžeme byť vysatí z dravého prúdu života. Musíme byť v ňom ponorení, teda znášať aj utrpenie. Keď nás Boh chce svojimi príkazmi podopierať a žiada nás, aby sme ich zachovávali, máme pocit, že nás obmedzuje. Zdá sa nám, že nám berie slobodu. To pre nás nie je pohodlné, práve naopak, mnohokrát je to bolestivé.

Keď však hltáme kalnú vodu utrpenia, a máme pocit, že sa topíme, prežívame neprítomnosť božiu. Znovu je to bolestivé. Pýtame sa: Kde si Bože? Zrazu nám prekáža, že nás Boh ponechal na nás samých, i keď sme sa o to predtým úporne usilovali.

Tak sa človek nachádza v dileme, ktorú nevyrieši racionálna analýza, ale dôveryplné vloženie sa a odovzdanie do Božích rúk.

Fakt je, že prvá vec, ktorú vložil dobrý Boh do krvavých pazúrov bolesti, je obrátenie, čiže nový prúd nebeského svetla k osvieteniu človeka³. Na túto tému je nescíselne veľa príkladov z minulosti i v súčasnosti.

Tretím aspektom cesty utrpenia je zrelosť a mravná ušľachtilosť. S nami ľuďmi je to tak, ako s diamantom, ktorý sa brúsi. Brúsenie neprináša nijaký príjemný pocit pre drahokam. Ale každý drahokam sa musí podrobiť, ak nechce zostať bezcenným. My obdivujeme už výsledný produkt, ale často opomenieme činnosť, ktorá ho spôsobilá. Aj choroba nás brúsi a to neprináša nijaký príjemný pocit. Ale cez tento proces sa dostávame k hodnotám, ktoré by sme nikdy predtým neboli objavili.

Afričania majú na to jednoduchú rozprávku. Zlý muž Ben Sadok cestoval púšťou a došiel k oáze. Mal tak zlostnú povahu, že nezniesol pohľad na niečo pekného a zdravého a preto všetko ničil. Na kraji oázy rástla krásna mladá palma. Hneď padla zlému mužovi do oka. Ben Sadok vzal ťažký kameň a krutým spôsobom ho položil mladé palme priamo do koruny. Škodoradostne pokračoval na ceste ďalej. Mladá palma sa zachvela, sklonila a pokúsila sa bremeno striasť. Ale márne. Kameň v jej korune bol priviazaný príliš pevne. Vtedy palma začala rásť hlbšie do zeme, aby jej korene prenikli až k vodným prameňom. Voda z hĺbky zeme a slnečná žiara zhora vytvorili z mladého stromu kráľovskú palmu. Keď sa po rokoch Ben Sadok vracal, tešil sa, že uvidí zmrzačený strom, ktorý zničil. Hľadal márne. Vtedy sa sklonila najkrajšia palma, ukázala kameň a povedala: "Ben Sadok, musím sa ti poďakovať. Tvoje bremeno ma urobilo silnou".

V protivenstvách a ťažkostiach života môže človek rásť, dozrievať a stávať sa múdrejším. Nesmie sa ale báť postaviť sa zoči voči ťažkostiam a pretvárať ich.

Dr. Mc.Millen z USA píše o tom ako ochorela jeho dcéra, ktorá pracovala v misiách v Južnej Rodézii. Bola od rodičov vzdialená 15.000 km a dostala zdanlivo nevyliciteľnú chorobu: infekciu mozgu a miechy. Dr. Mc.Millen spomína: *«Manželke a mne bolo vtedy útechou Písmo Sväté a Pavlove slová: "Nesmieme hľadiť len na to, čo je viditeľné, ale na to, čo je neviditeľné. Lebo viditeľné je do času, ale neviditeľné je na veky"(2 Kor 4,17-18). Starosť nás mohla ľahko priviesť do choroby. Záležalo len na nás a na našom postoji. Naučili sme sa, že cez slzy dovidíme ďalej než cez ďalekohľad ak do zorného poľa nášho každodenného myslenia dostaneme podstatu večných právd»⁽⁴⁾.* Ktosi povedal: *"Nevieme, ČO nám budúcnosť prináša, ale vieme KTO ju prináša!"⁽⁵⁾* V tomto zmysle sa môže choroba stať pre človeka požehnaním.

² JÁN PAVOL II., *Salvifici doloris. Apoštolský list*, (1984) čl. 12.

³ BOUGAUD Emil, *O bolesti*, Novum, Bratislava 1946.

⁴ Mc.MILLEN, *Chorobám možno vyhýba* □. Lekár dokazuje pod¾4 Písma, slov. samizdatový preklad, s. 71

Známy taliansky spisovateľ Carlo Caretto, aby vo svojom živote vedel riešiť chvíle bolesti, naučil sa - ako to on volá - «malý trik». Skladá sa z voskovej sviečky a zo zásady: VIAC MILUJ, ABY SI MENEJ TRPEL. Píše:

«Keď ma navštíví utrpenie - a prichádza dosť často - a cítim sa akoby v čiernej diere, zapálím si sviečku. Potom sa na ňu dobre zahľadím a usilujem sa povedať sebe samému: Vidiš túto sviečku? Je symbolom Ježiša, ktorý dáva svetlo svetu; táto sviečka sa spotrebováva tak ako sa On spotreboval. Potom robím malú osobnú liturgiu, ktorá pozostáva z troch prvkov. Po prvé - modlím sa; po druhé - vykonám skutok lásky voči blížnemu a po tretie - čakám.⁽⁶⁾

To isté robil aj Pán Ježiš. Lukáš, ktorý bol lekárom a rozumel dobre ľudskému utrpeniu píše, že keď bol Ježiš v Getsemanskej záhrade, tak tam v hroznom a vyčerpávajúcom utrpení upadol do agónie. «V smrteľnom zápase sa ešte vrúcnejšie modlil» (Lk 22, 44). Čiže, aby zmiernil utrpenie, ktoré bolo kruté, modlil sa ešte viac, aby sa bolesť umlčovala a stávala sa znesiteľnejšou.

Hovorí o tom aj nasledujúci obraz. Vraj jestvuje vták, ktorý vo svojom živote len raz zaspieva. Ale kráse jeho spevu sa nevyrovná žiaden iný spev. Keď opustí svoje hniezdo, hľadá trňový ker a neuspokojí sa, kým ho nenájde. Keď v jeho haluziach začne spievať, hľadá najväčší trň, ktorý ho prebodne. Medzi tým, čo zomiera, v jeho smrteľných bolestiach, sa ozýva krásny spev, ktorý očarováva svet. To najkrajšie sa dosahuje naozaj iba obetami.

Známy kresťanský básnik Paul Claudel výstižne napísal: «Bože, daj nám odvahu zmeniť to, čo sa zmeniť dá. Daj nám silu prijať to, čo sa zmeniť nedá a daj nám múdrosť, aby sme jedno od druhého odlišili». Kiežby sme aj my napriek tisícim špekulatívnym otázkam, ktoré sa vynárajú v našom rozume vedeli pamätať na Ježišovo Evanjelium, na radostnú zvesť ohlásanú do našej bolesti. Nech sa nám darí zmeniť to, čo sa zmeniť dá, prijať to, čo sa zmeniť nedá a odlišiť jedno od druhého.

⁵ Tamtiež s.72

⁶ CARETTO Carlo, *Preò Pane? Boles*, tajomstvo skryté od vekov. Dobrá kniha, Cambridge, Ont. Canada 1987, s. 100, (orig. Brescia 1985).

Medzinárodný kurz a konferencia bioetiky: *Hospice - súčasnosť a perspektívy*
Bratislava 11.-12. septembra 1997

RÁŠŤ CEZ UTRPENIE

ThDr. Anton FABIAN, CSc.

Z filozoficko - teologického hľadiska, úvahy o chorobe a utrpení privádzajú jedných k viere a druhých k nevere. Pokúsme sa najprv porozumieť ateistom. Za východzí bod našich úvah si kladieme základnú otázku človeka: Prečo nás Boh - ak je dobrý - necháva trpieť? Ak dnes mnoho ľudí nedokáže veriť v dobrého Boha, tak je to aj preto, lebo si nevedia vysvetliť utrpenie sveta. Albert Camus vo svojej knihe *Mor* napísal: «Až do smrti sa budem zdráhať milovať svet, v ktorom trpia deti». A ruský spisovateľ Dostojevskij v románe *Bratia Karamazovi* necháva hlavného hrdinu hovoriť tieto slová: «Nehovorím o utrpení veľkých. Tí jedli zo stromu poznania. Ale čo deti? Prečo sa stali hnojivom pre budúce Božie nebo? Toto vstupné je príliš vysoké! Preto sa ponáhľam, aby som vrátil svoju vstupenku». Ivan Karamazov končí slovami: «Neodmietam Boha, ale mu úctivo vraciam vstupenku».

Alebo iný príklad. V poslednom liste zo Stalingradu píše syn svojmu otcovi -pastorovi: «Klášť si otázku o Bohu pri Stalingrade, znamená poprieť ho. Hľadal som Boha v každej granátovej jame, v každom zničenom dome, na každom rohu, na každom kamarátovi, ktorý ležal v zákopoch. Boh sa neukázal, keď po ňom volalo moje srdce. Domy boli zničené, kamaráti zavraždení, z neba padali bomby a Boh tu nebol. Nie, otče, žiadny Boh nejestvuje. Ak by predsa mal nejaký Boh existovať, tak len tam u vás v spevníkoch a modlitbách, v zbožných kázňach farárov a pastorov, vo vyzváňaní zvonov a vďni kadidla, ale nie tu, pri Stalingrade».

Tieto protesty by sa dali rozšíriť o nespočítateľné hlasy z dnešnej literatúry a filozofie. Dejiny človeka sú skutočne dejinami utrpenia. Trpiaci Jób, symbolická postava zo Starého Zákona, je všade prítomný. Kráča stáročiami. Človek je aj v našom storočí stále ponížovaný ako otrok, zomiera v plyne v Osviečime, je zasypaný zemetrasením, ochrnutý na vozíku, alebo požíraný rakovinou, hladuje v Afrike, rezignuje v Moskve, alebo živorí v ťažkej situácii. Aj žalmista píše: «Vek našich dní je 70 rokov a ak sme pri sile 80, no zväčša sú len trápením a trýznou» (Ž 90,10). Prečo teda táto nadmiera utrpenia?

Číňania prirovnávajú chorobu ku kľúču. Kľúč, ktorý je schopný otvoriť vchod do nášho bytia. Tam dosiahneme poznanie seba, tam nájdeme seba. Človek sa stáva iným človekom, zrelším a ľudskejším. Každý človek nájde v chorobe niečo večného, nezničiteľného, božského, hoci si to neuvedomuje. André Gide, francúzsky spisovateľ, vo svojom denníku z roku 1930 píše: «Myslím, že choroby sú kľúčom, ktorý otvára dôležité dvere poznania a skúseností. Dobrý zdravotný stav nám nedovolí všetkému rozumieť. Ale choroba nám odhalí niektoré pravdy. Pohodlný život spôsobuje, že sa o tieto pravdy nezaujíname».

Naozaj je to tak, že: hoci sme stvorení pre Boha, veľmi často si zakladáme na časnosti. Stavíme si hniezdočko na zemi a chceli by sme v ňom nestarnúť, aby naše šťastie bolo dokonalé. Choroba vrhne na naše hniezdočko horiacu fakľu, ktorá nás zobudí z letargie a ukazuje nám cieľ života a iné hodnoty, ktoré nám nikto nevezme.

Okrem prvého aspektu: pravdiviejšieho poznávanie seba samého, má utrpenie aj druhý teologický aspekt a síce: výchovný a konvertitný (obrátenie). Svätý otec Ján Pavol II. v apoštolskom liste *Salvifici doloris* vysvetľuje: «V Starom zákone pozorujeme, že prevláda názor, akoby utrpenie malo zmysel trestu potiaľ, pokiaľ sa zdôrazňuje jeho výchovný cieľ. Také sú utrpenia, ktoré Boh poslal na svoj ľud. Obsahujú súčasne aj povolanie zo strany božieho milosrdenstva. Boh trestá, aby

priviedol k návratu. Prenasledovania neslúžili na to aby zničili, ale aby vychovali národ. Takýmto spôsobom sa zreteľne zdôrazňuje osobný charakter trestu. To je vážny aspekt utrpenia. Tento aspekt je hlboko zakorenený v celom Zjavení Starého a zvlášť Nového zákona. Utrpenie má slúžiť k návratu, k budovaniu dobra v subjekte, ktorý vo výzve k pokániu môže rozoznať Božie milosrdenstvo. Pokánie má za cieľ víťazstvo nad zlom, ktoré drieme v človekovi v rôznej forme, ale zároveň aj upevnenie dobra v ňom samom a vo vzťahu k druhým, zvlášť však vo vzťahu k Bohu»⁽⁷⁾.

Francúzsky básnik Charles Péguy píše o otcovi, ktorý učí svojho syna plávať v prúde rieky. Syn je hádzaný sem a tam medzi vlnami. Ak ho otec stále podopiera a príliš pevne, potom sa syn na to spolieha a nikdy sa plávať nenaučí. Ak otec dieťa v určitom okamihu nepodrží, dieťa hltá vodu v strachu, že sa utopí.

Na tomto príklade vysvetlil Péguy ako je to s nami pred Bohom. Aby sme zmaturovali vo svojej osobnosti a stali sa zrelí vo viere, nemôžeme byť vysatí z dravého prúdu života. Musíme byť v ňom ponorení, teda znášať aj utrpenie. Keď nás Boh chce svojimi príkazmi podopierať a žiada nás, aby sme ich zachovávali, máme pocit, že nás obmedzuje. Zdá sa nám, že nám berie slobodu. To pre nás nie je pohodlné, práve naopak, mnohokrát je to bolestivé.

Keď však hltáme kalnú vodu utrpenia, a máme pocit, že sa topíme, prežívame neprítomnosť božiu. Znovu je to bolestivé. Pýtame sa: Kde si Bože? Zrazu nám prekáža, že nás Boh ponechal na nás samých, i keď sme sa o to predtým úporne usilovali.

Tak sa človek nachádza v dileme, ktorú nevyrieši racionálna analýza, ale dôvery plné vloženie sa a odovzdanie do Božích rúk.

Fakt je, že prvá vec, ktorú vložil dobrý Boh do krvavých pazúrov bolesti, je obrátenie, čiže nový prúd nebeského svetla k osvieteniu človeka. Na túto tému je nesčíselne veľa príkladov i z minulosti v súčasnosti.

Prvý aspekt, čiže správne sebaopoznanie a druhý: náboženská viera, vytvárajú predpoklady pre tretí aspekt, a síce: zrelosť a mravná ušľachtilosť. S nami ľuďmi je to tak, ako s diamantom, ktorý sa brúsi. Brúsenie neprináša nijaký príjemný pocit pre drahokam. Ale každý drahokam sa musí podrobiť, ak nechce zostať bezcenným. My obdivujeme už výsledný produkt, ale často opomenieme činnosť, ktorá ho spôsobila. Aj nás choroba brúsi a to neprináša nijaký príjemný pocit. Ale cez tento proces sa dostávame k hodnotám, ktoré by sme nikdy predtým neboli objavili.

Iste poznáte nasledujúcu africkú rozprávku. Zlý muž Ben Sadok cestoval púšťou a došiel k oáze. Mal tak zlostnú povahu, že nezniesol pohľad na niečo pekného a zdravého a preto všetko ničil. Na kraji oázy rástla krásna mladá palma. Hneď padla zlému mužovi do oka. Ben Sadok vzal ťažký kameň a krutým spôsobom ho položil mladé palme priamo do koruny. Škodoradostne pokračoval na ceste ďalej.

Mladá palma sa zachvela, sklonila a pokúsila sa bremeno striasť. Ale márne. Kameň v jej korune bol priviazaný príliš pevne. Vtedy palma začala rásť hlbšie do zeme, aby jej korene prenikli až k vodným prameňom. Voda z hĺbky zeme a slnečná žiara zhora vytvorili z mladého stromu krásnu palmu.

Keď sa po rokoch Ben Sadok vracal, tešil sa, že uvidí zmrzačený strom, ktorý zničil. Hľadal márne. Vtedy sa sklonila najkrajšia palma, ukázala kameň a povedala: «Ben Sadok, musím sa ti poďakovať. Tvoje bremeno ma urobilo silnou».

V protivenstvách a ťažkostiach života môže človek rásť, dozrievať a stávať sa múdrejším. Nesmie sa ale báť postaviť sa zoči voči ťažkostiam a pretvárať ich.

Dr. Mc.Millen z USA píše o tom ako ochorela jeho dcéra, ktorá pracovala v misiách v Južnej Rodézii. Bola od rodičov vzdialená 15.000 km a dostala zdanlivo nevyliciteľnú chorobu: infek-

⁷ JÁN PAVOL II., *Salvifici doloris. Apoštolský list*, (1984) čl. 12.

ciu mozgu a miechy. Dr. Mc.Millen spomína: «Vtedy nám bolo s manželkou útechou Písmo Sväté a Pavlove slová: "Nesmieme však hľadiť len na to, čo je viditeľné, ale na to, čo je neviditeľné. Lebo viditeľné je do času, ale neviditeľné je na veky"(2 Kor 4,17-18). Starosť nás mohla ľahko priviesť do choroby. Záležalo len na nás a na našom postoji. Naučili sme sa, že *cez slzy dovidíme ďalej než cez ďalekohľad* a do zorného poľa nášho každodenného myslenia dostaneme podstatu večných právd»⁽⁸⁾.

Ktosi povedal: "Nevieme, ČO nám budúcnosť prináša, ale vieme KTO ju prináša!"⁽⁹⁾ Keď naše oči nebudú pozerat' len na to, čo je viditeľné a pominuteľné, objavíme, že vierou - hoci aj cez slzu - vieme dovidieť ďalej než cez ďalekohľad. V tomto zmysle sa môže choroba stať pre človeka požehnaním.

Známy taliansky spisovateľ Carlo Caretto, aby vo svojom živote vedel riešiť chvíle bolesti, naučil sa - ako to on volá - «malý trik», Skladá sa z voskovej sviecy a zo zásady: VIAC MILUJ, ABY SI MENEJ TRPEL. Píše:

«Keď ma navštíví utrpenie - a prichádza dost' často - a cítim sa akoby v čiernej diere, zapálím si sviečku. Potom sa na ňu dobre zahľadím a usilujem sa povedať sebe samému: Vidiš túto sviečku? Je symbolom Ježiša, ktorý dáva svetlo svetu; táto sviečka sa spotrebováva tak ako sa On spotreboval. Potom robím malú osobnú liturgiu, ktorá pozostáva z troch prvkov. Po prvé - modlím sa; po druhé - vykonám skutok lásky voči blížnemu a po tretie - čakám.⁽¹⁰⁾

To isté robil tak aj Pán Ježiš. Lukáš, ktorý bol lekárom a rozumel dobre ľudskému utrpeniu píše, že keď bol Ježiš v Getsemanskej záhrade, tak tam v hroznom a vyčerpávajúcom utrpení upadol do agónie. Doslova píše: «V smrteľnom zápase sa ešte vrúcnejšie modlil» (Lk 22, 44). Čiže, aby zmiernil utrpenie, ktoré bolo kruté, modlil sa ešte viac, aby sa zvýšeným modlením bolesť umŕtvovala a stávala sa znesiteľnejšou.

Hovorí o tom aj nasledujúci obraz. Vraj jestvuje vták, ktorý vo svojom živote len raz zaspieva. Ale kráse jeho spevu sa nevyrovná žiaden iný spev. Keď opustí svoje hniezdo, hľadá tŕňový ker a neuspokojí sa, kým ho nenájde. Keď v jeho haluziach začne spievať, hľadá najväčší tŕň, ktorý ho prebodne. Medzi tým, čo zomiera, v jeho smrteľných bolestiach, sa ozýva krásny spev, ktorý očarováva svet. To najkrajšie sa dosahuje naozaj iba obet'ami.

Známy kresťanský básnik Paul Claudel výstižne napísal: «Bože, daj nám odvahu zmeniť to, čo sa zmeniť dá. Daj nám silu prijať to, čo sa zmeniť nedá a daj nám múdrosť, aby sme jedno od druhého odlišili». Kiežby sme aj my napriek tisícim špekulatívnym otázkam, ktoré sa vynárajú v našom rozume vedeli pamätať na Ježišovo Evanjelium, na radostnú zvesť ohlásanú do našej bolesti. Nech sa nám darí zmeniť to, čo sa zmeniť dá, prijať to, čo sa zmeniť nedá a odlišiť jedno od druhého.

⁸ Mc.MILLEN, *Chorobám možno vyhýbať*. Lekár dokazuje podľa Písma, slov. samizdatový preklad, s. 71

⁹ Tamtiež s.72

¹⁰ CARETTO Carlo, *Preò Pane? Bolesť, tajemstvo skryté od vekov*. Dobrá kniha, Cambridge, Ont. Canada 1987, s. 100, (orig. Brescia 1985).